

A photograph of a forest with tall, thin trees and a path covered in fallen leaves and ferns. The text is overlaid on the image.

# Het Rabatbos, een kansrijke toekomst voor een eeuwenoud concept

Amersfoort, 6 juli 2023

Peter de Ruyter, landschapsarchitect

bron: Boskoops museum



'Kind van het Veen'



Boskoopse houtsingel of windakker,  
oudoom van het rabatbos



Da B

Kweckerij

L. van R. v. d. G.

+

+

+

re...  
S...  
B...



Veel houtsingels leiden een kwijnend bestaan;  
terugloop biodiversiteit



Omringende sloten houtakkers worden gedempt. Is dat verstandig in het licht van de klimaatverandering?



# Ga het groen erfgoed in Boskoop niet verkwanselen

De zo kenmerkende houtsingels in Boskoop dreigen stap voor stap te verdwijnen. Directe aanleiding voor deze constatering is de ontwikkeling van een bouwlocatie tussen Biezen, Rozenlaan en de A.P. van Neslaan, genaamd 'Biezenlanden'.

**BOSKOOP** - Tot zo'n 20 jaar geleden was in dit deel van het dorp sprake van een prachtig ritme van houtsingels of windakkers. Smalle stroken veen, omringd door



*De houtsingels hebben een unieke cultuurhistorische waarde, ze vertellen het verhaal van de ontwikkeling van Boskoop tot nu.*

Herstelde houtakker met sloot rondom (2021), beheer houtakker met spaartelgen gewaarborgd door gemeente



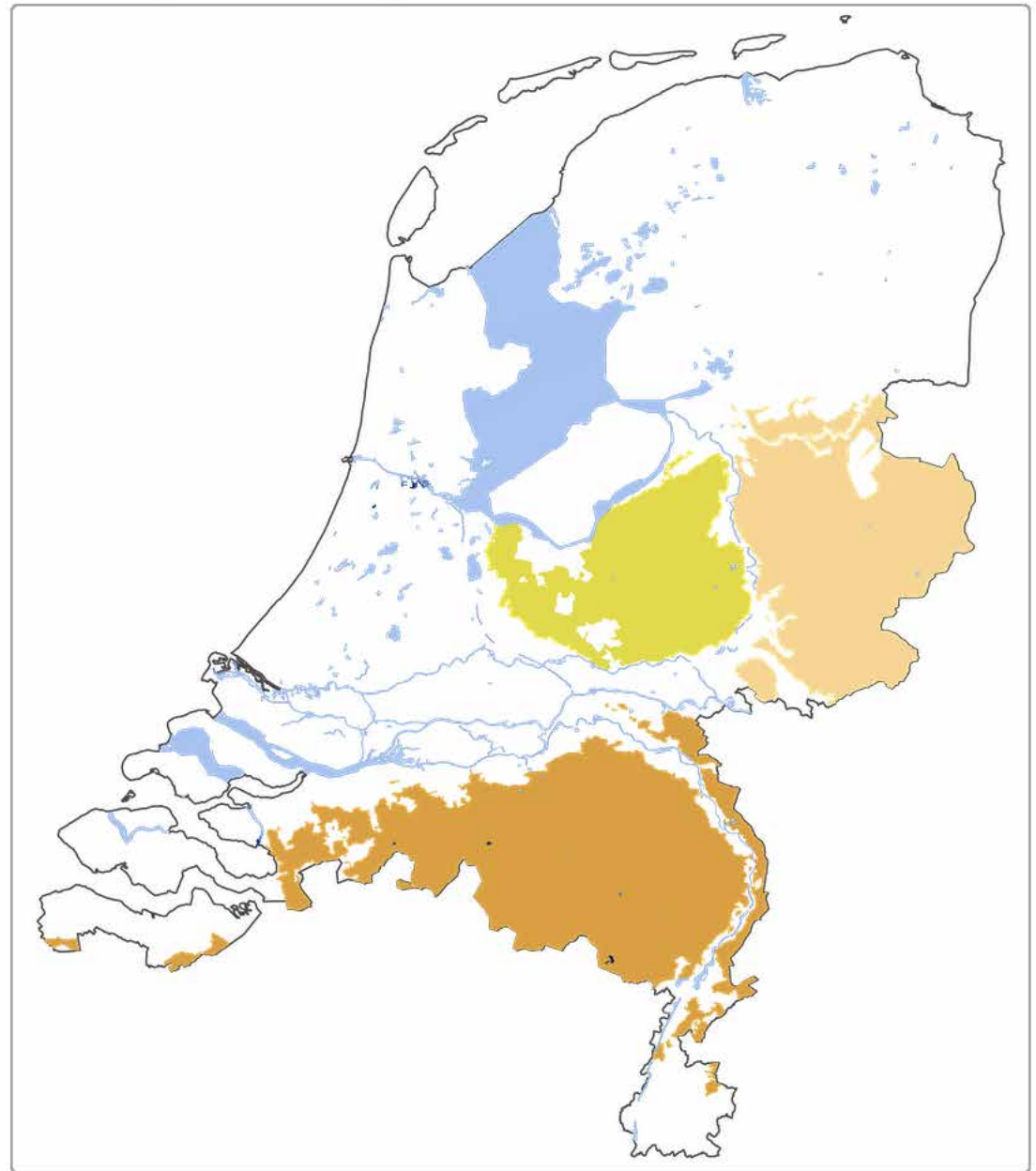




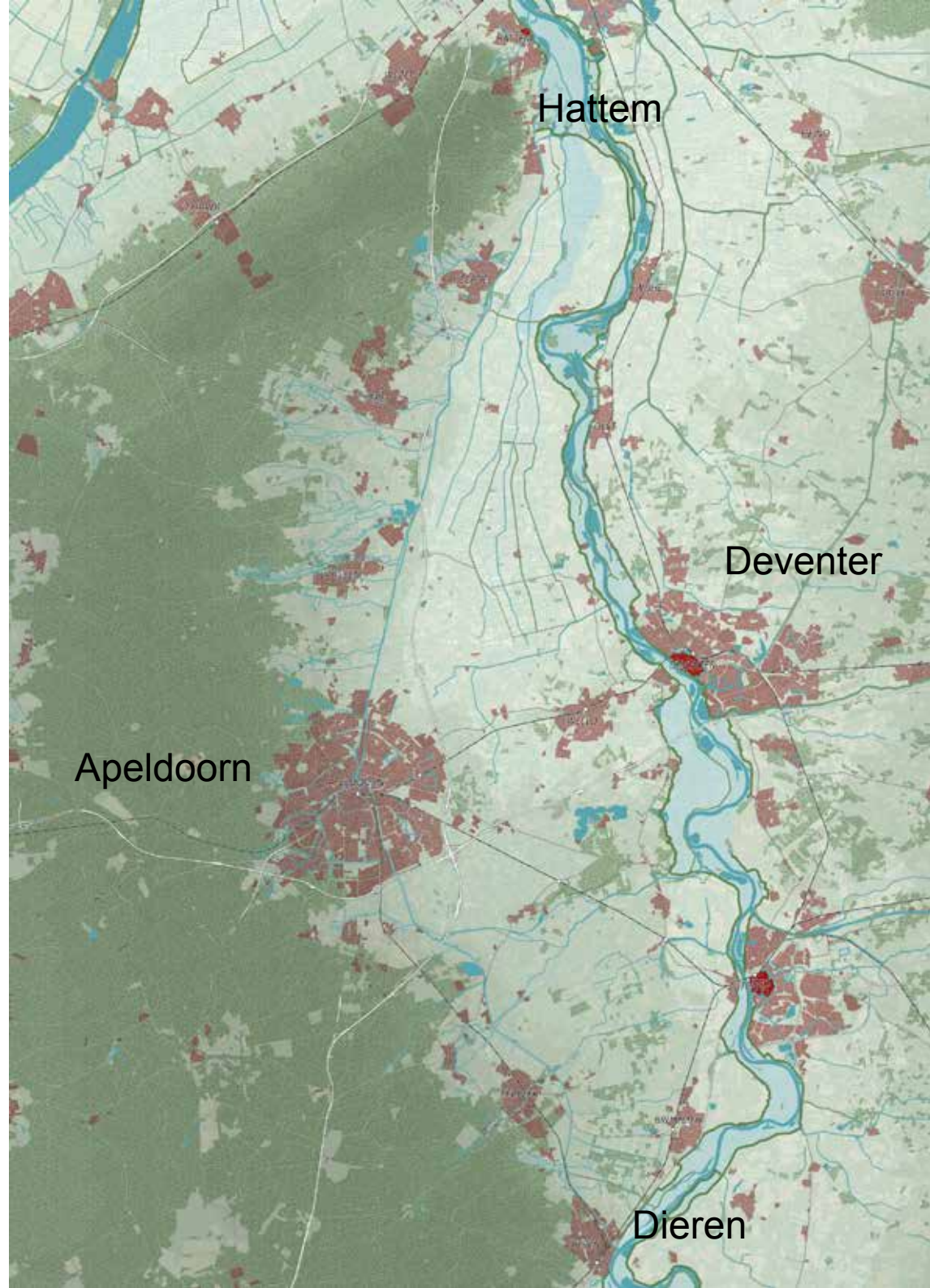
Houtsingel als vitrage (juni 2023)

**Het Rabatbos,  
een kansrijke toekomst voor een  
eeuwenoud concept.  
Een voorbeelduitwerking voor de  
westelijke IJsselvallei.**

*Verspreiding rabatbossen NL*  
(bron: [leestekensvanhetlandschap.nl](http://leestekensvanhetlandschap.nl))

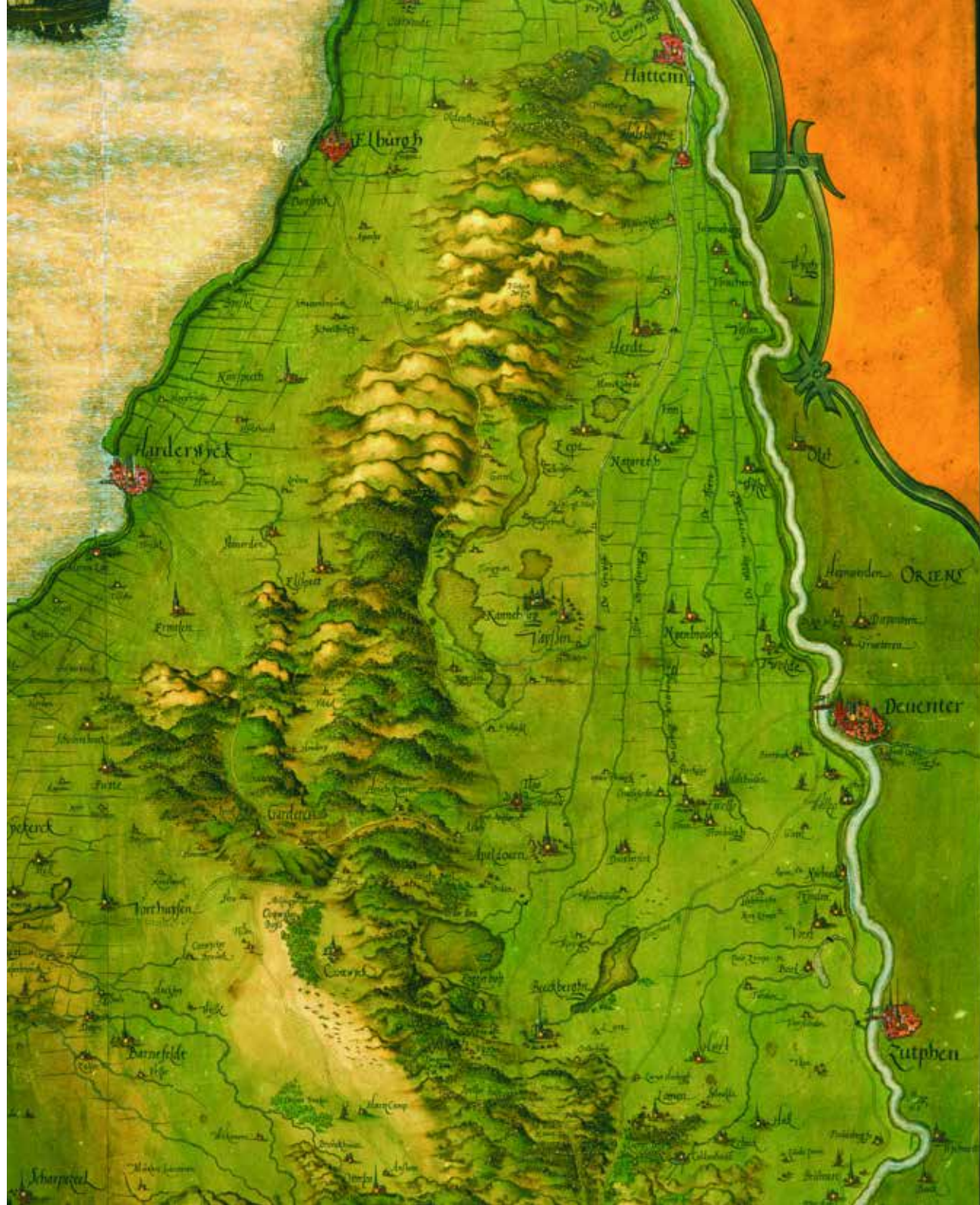


- Centraal stuwwal- en dekzandlandschap
- Oostelijk stuwwal- en dekzandlandschap
- Zuidelijk dekzandlandschap



*Plangebied  
Masterplan  
IJsselvallei*

*IJsselvallei ten oosten van de Veluwe, Christiaan Sgrooten, 1570*





**Aanleiding Masterplan IJsselvallei (2019):  
Recreatieve druk Veluwemassief ontlasten door ontwikkeling flanken**

We hebben de vraag verbreed tot:  
Hoe kunnen grote maatschappelijke opgaven  
en kleinschalige initiatieven  
elkaar versterken in de IJsselvallei?

Drie grote maatschappelijke opgaven staan centraal en zijn  
in samenhang benaderd:

- Versterken van cultuurtoerisme en leefbaarheid
- Omgaan met klimaatverandering en het maximaal vasthouden van water
- Doorontwikkeling van verschillende vormen van landbouw en het bevorderen van de korte keten

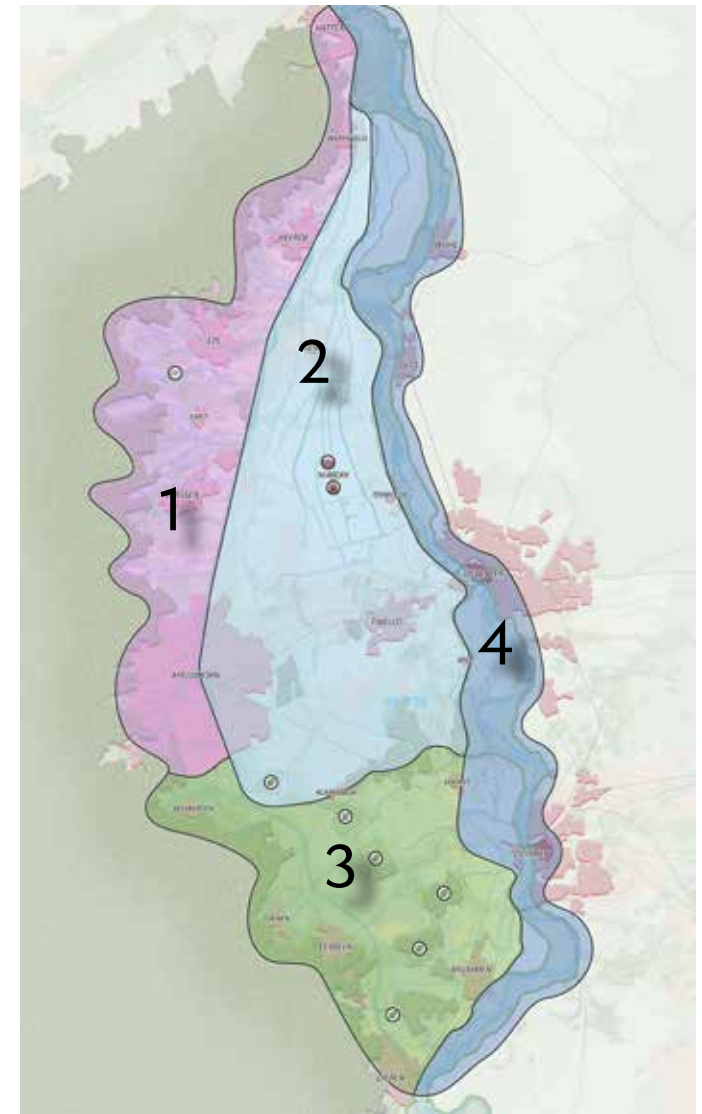
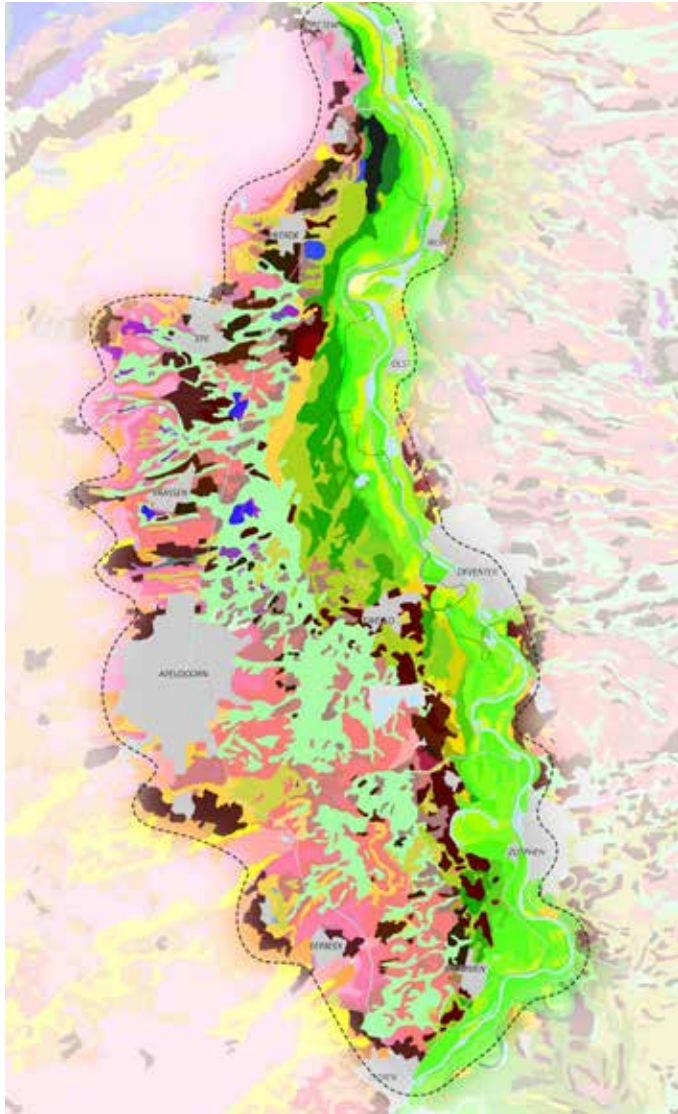
*foto: Ernst Jan Peters*



**In opdracht van de VeluweBoard is in 2019 en 2020 enthousiast gewerkt aan het opstellen van het Masterplan**

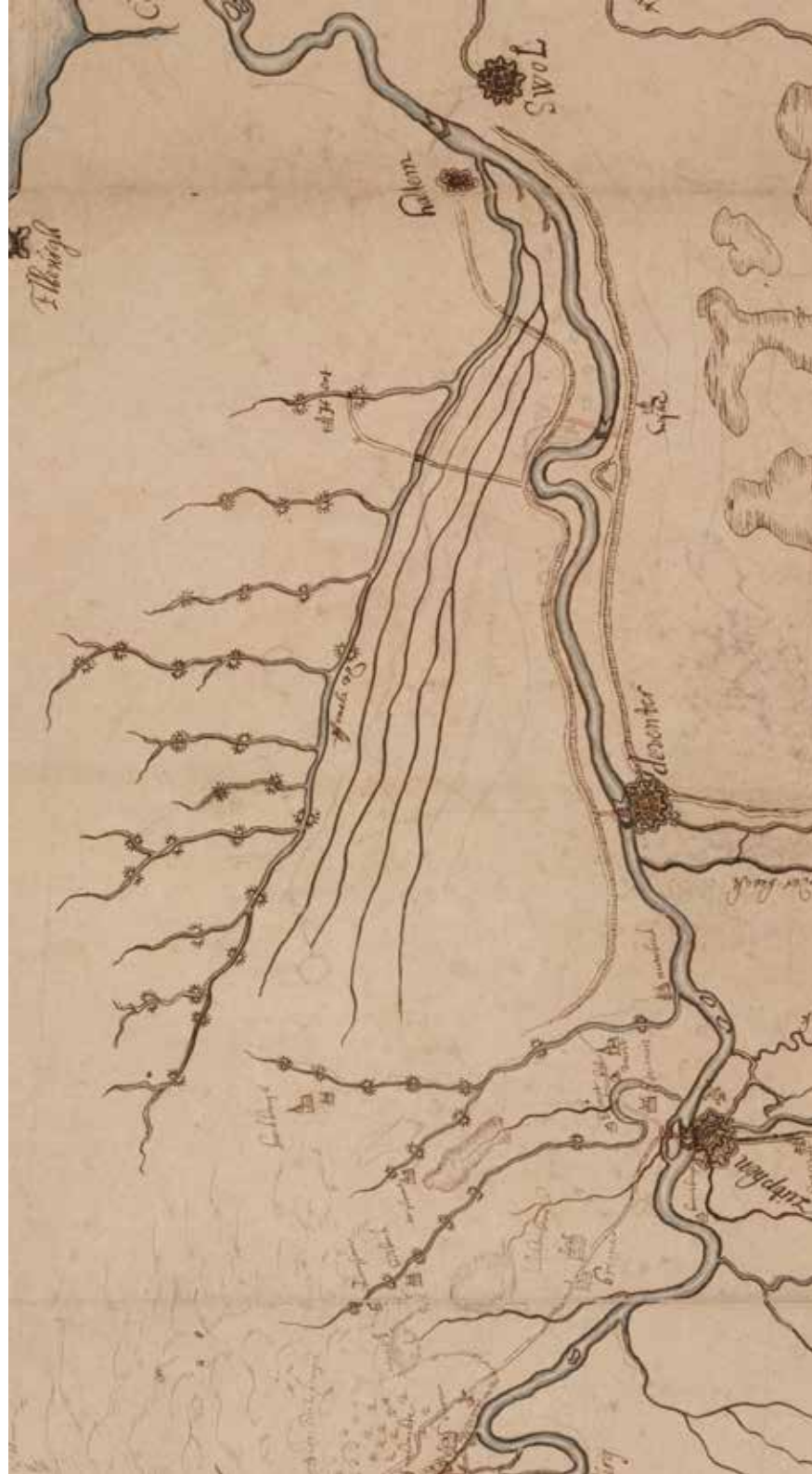


# Bodem- en watersysteem zijn sturend voor toekomstige veranderingen, resulterend in vier ontwikkelzones:



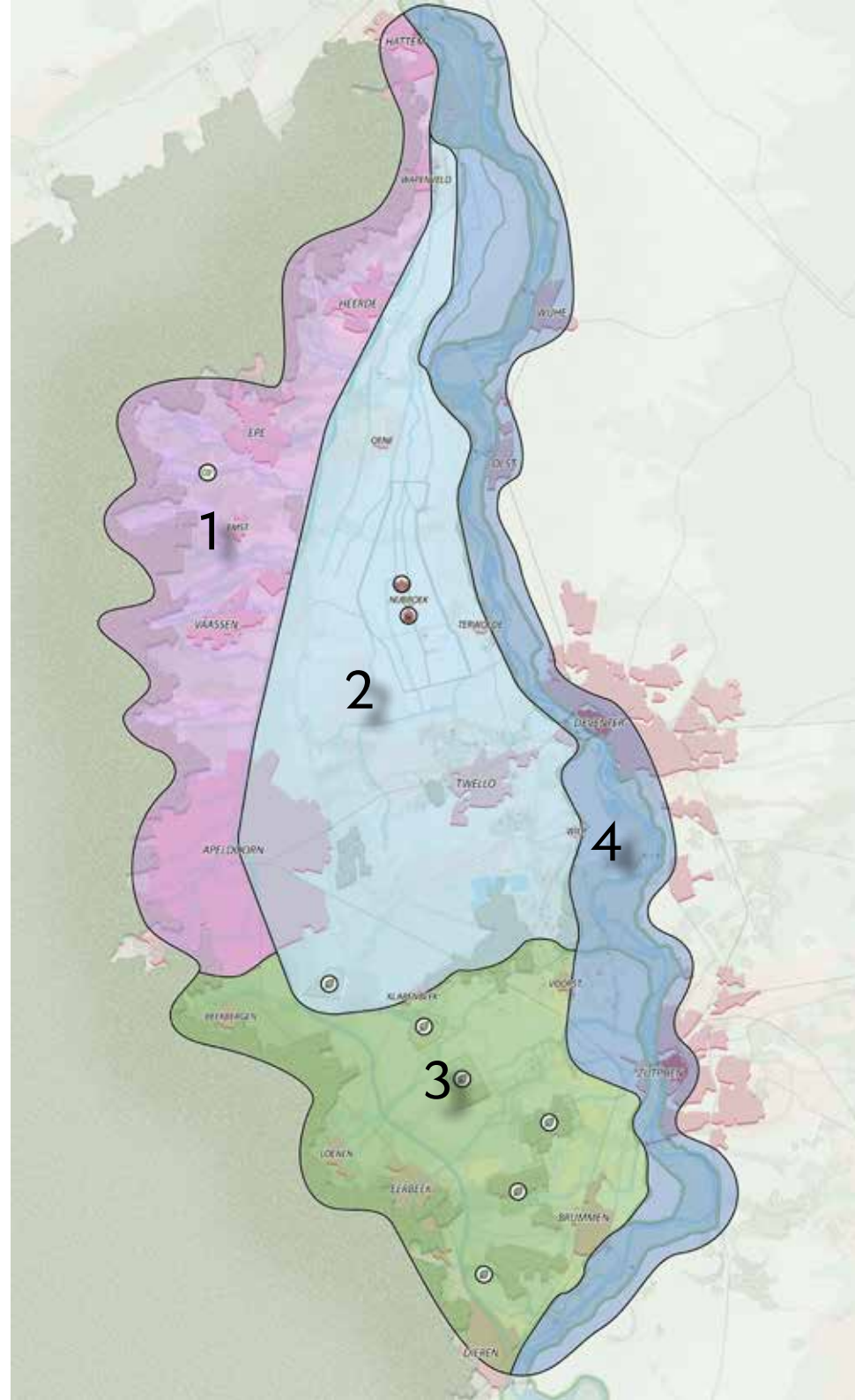
*Historische afwatering  
IJsselvallei (na 1705)*

*bron: Gelders Archief  
via Ferdinand van Hemmen*



*Masterplan kent vier ontwikkelingszones:*

- 1. Veluweflank*
- 2. Noordelijke IJsselvallei*
- 3. Zuidelijke IJsselvallei*
- 4. Uiterwaarden en kleien*





Gebiedsatelier agrarische ontwikkelingen IJsselvallei

9 sept. 2021 - Noord Empe

**Eerste gebiedsatelier over de toekomst van de landbouw valleibreed. Niet praten over de boeren, maar mét de boeren als de belangrijkste beheerders van ons landschap. Kartrekker LTO.**



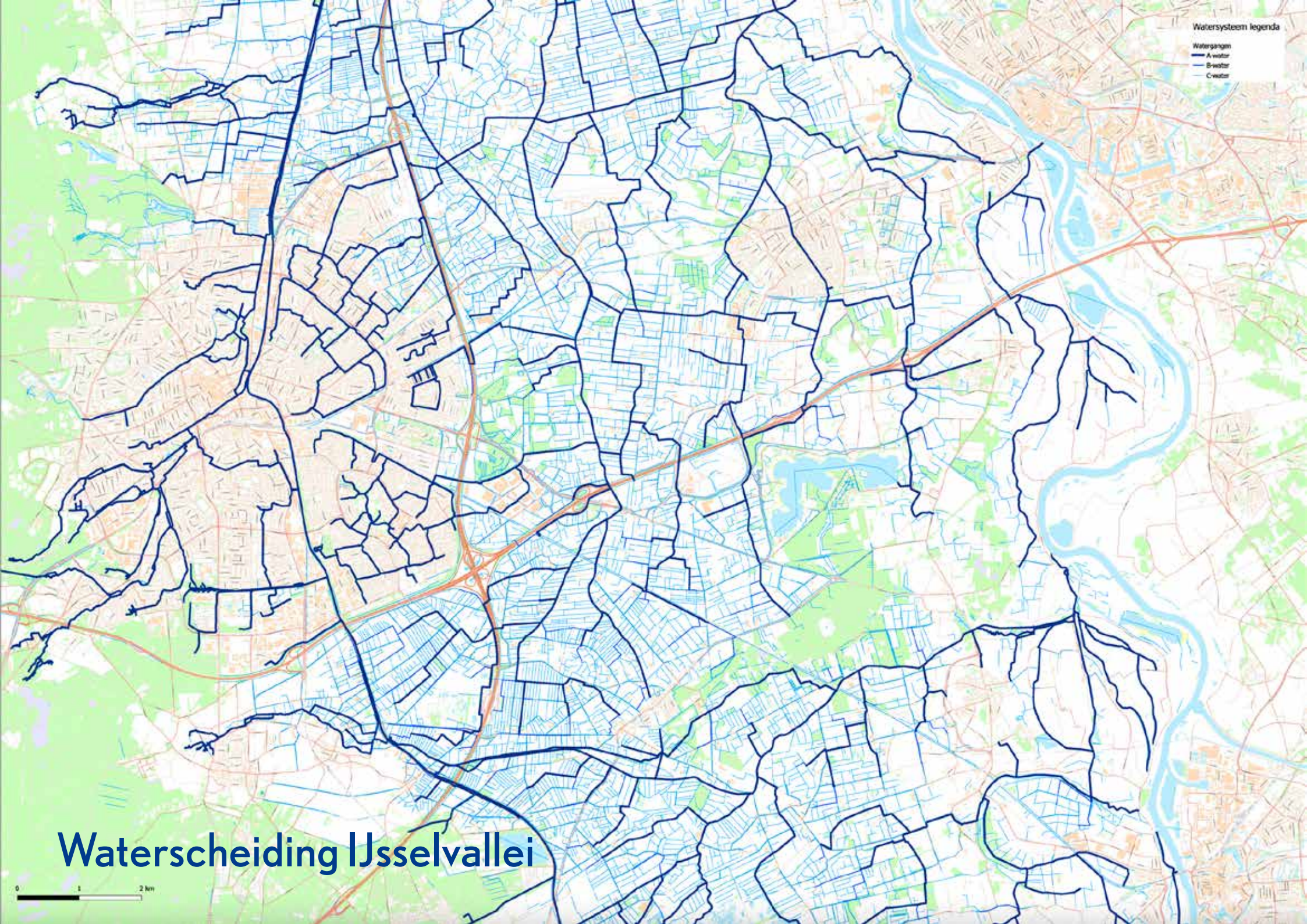
Niet over de boer , maar met de boer praten



Gebiedsatelier brongebied Grote Wetering - A1 zone

14 oktober 2021 - Bussloo

**Tweede gebiedsatelier Brongebied Grote Wetering - A1 zone.  
Sleutelgebied voor klimaatadaptatie. Kartrekker NMG.**



Watersysteem legenda

Waterspanning

A-water

B-water

C-water

Waterscheiding IJsselvallei

0 1 2 km

# MASTERPLAN IJSSELVALLEI

## Invulling en versterking landschappelijk raamwerk A1-zone



- Watergangen (KRW)
- Watergangen (type A)
- Watergangen (type B en C)
- Bebouwing
- Landgoederen
- Bos
- Grasland
- Akker
- Natuur (Gelders natuurnetwerk en Natura2000)
- Natuur (Ecologische verbindingzones)
- Snelweg
- Provinciale weg
- Lokale weg
- Spoorlijn met station
- Veerverbinding IJssel
- Vliegveld
- Stortplaats
- Kampenschap met onregelmatige verkaveling
- Enken langs de Veluwe
- Enken langs de IJssel
- De IJssel met uiterwaarden en dijken
- Binnengedijkte uiterwaard (kleien)
- Veluwe Bandijk



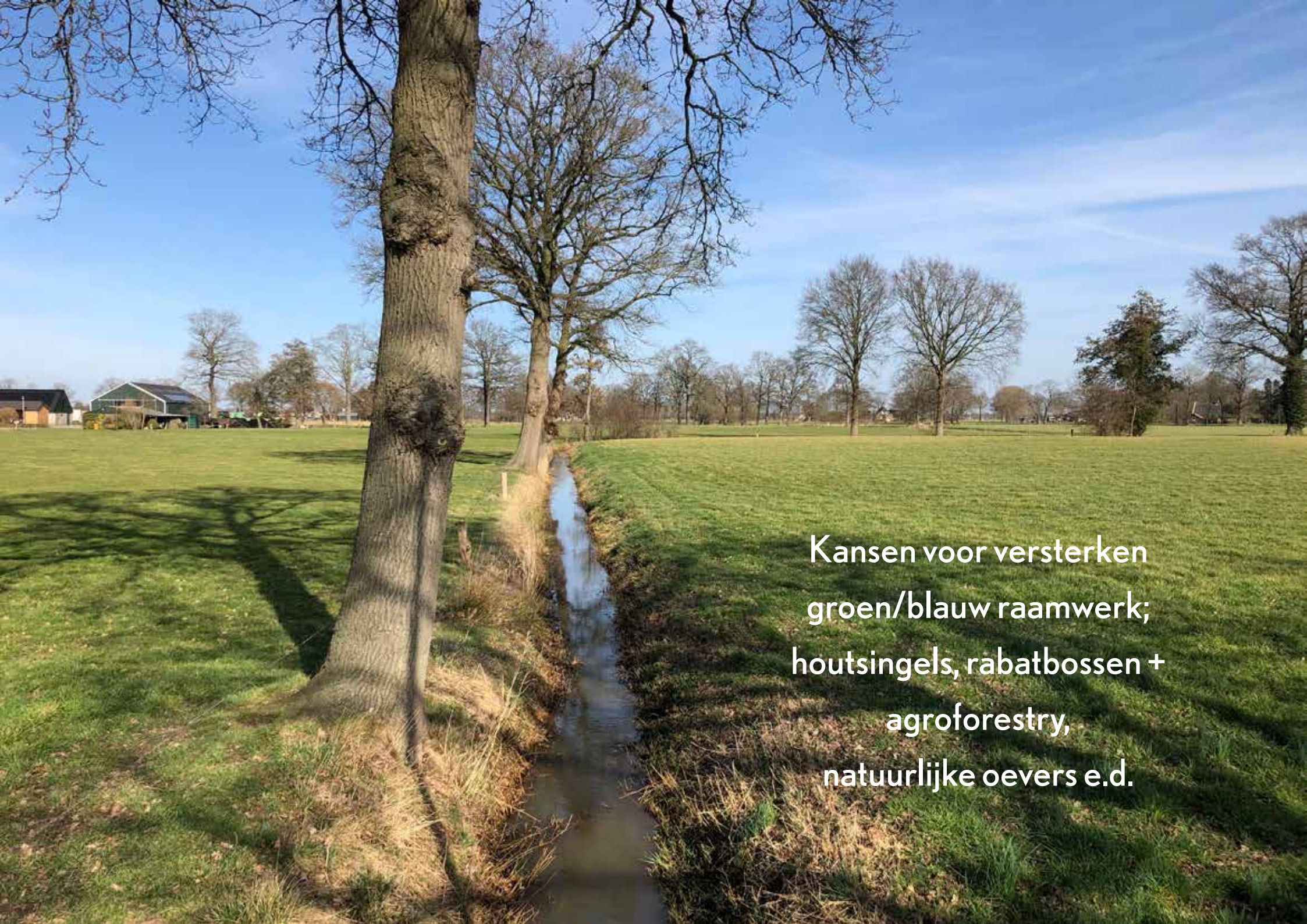


# 'De Somp'

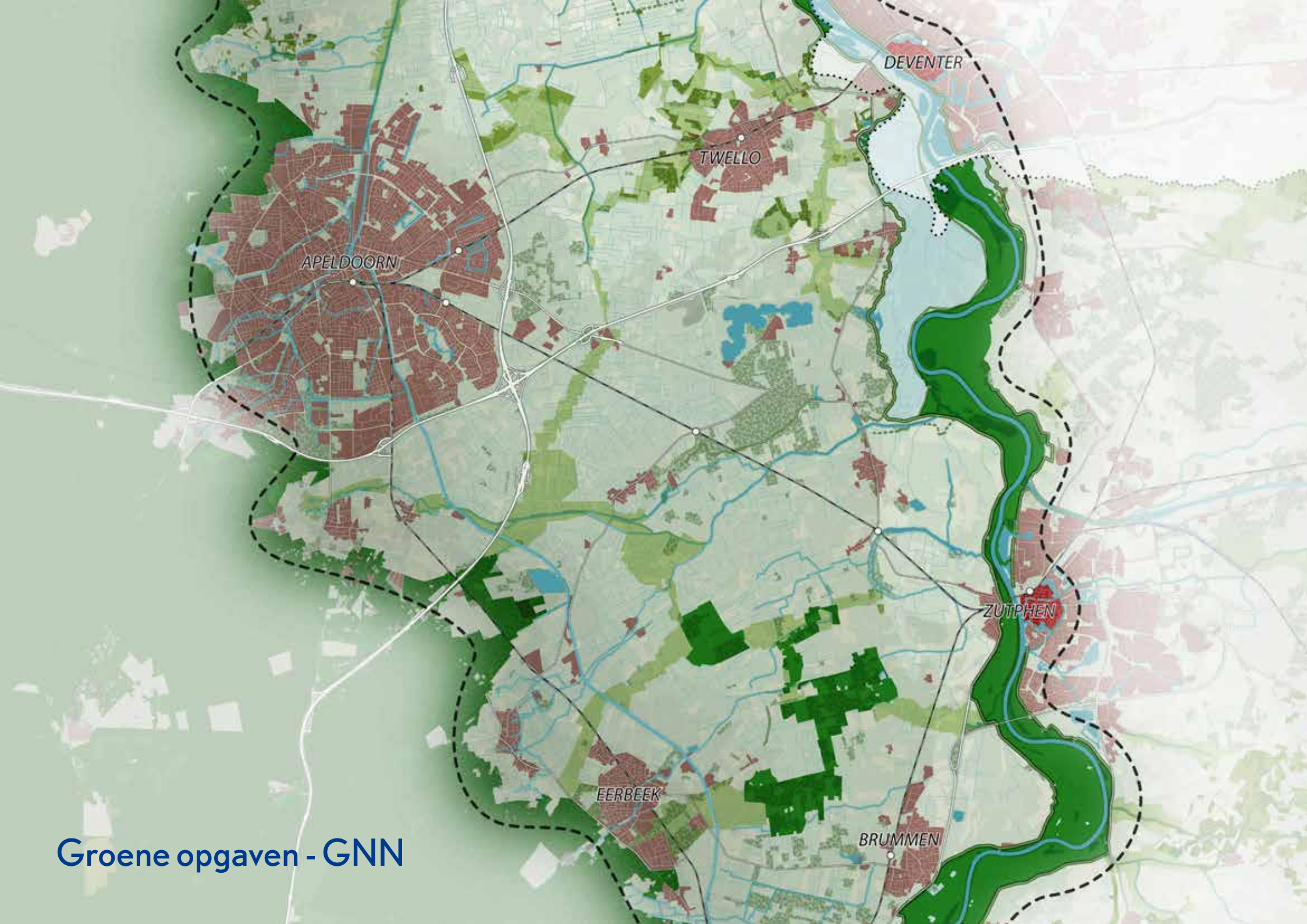


# Groote Leigraaf - 'Hooiland'





Kansen voor versterken  
groen/blauw raamwerk;  
houtsingels, rabatbossen +  
agroforestry,  
natuurlijke oevers e.d.



Groene opgaven - GNN

# Empese en Tondese heide



# Oogst gebiedsatelier Brongebied Grote Wetering:

- Zie brongebied als toekomstig Landschapspark met de A1 als 'autonome', doorsnijdende parkway.
- Versterk het groen/blauwe raamwerk in dit deelgebied; belangrijk uitloopgebied stad Apeldoorn, verbinding natuurgebieden/landgoederen. Denk aan houtsingels, maar ook aan rabatbossen 2.0 in combi met voedselbossen/agroforestry.
- Inrichting en vernatting Beekbergerwoud-Oost sleutelproject voor IJsselvallei als geheel (brongebied voor gehele noordelijke IJsselvallei).

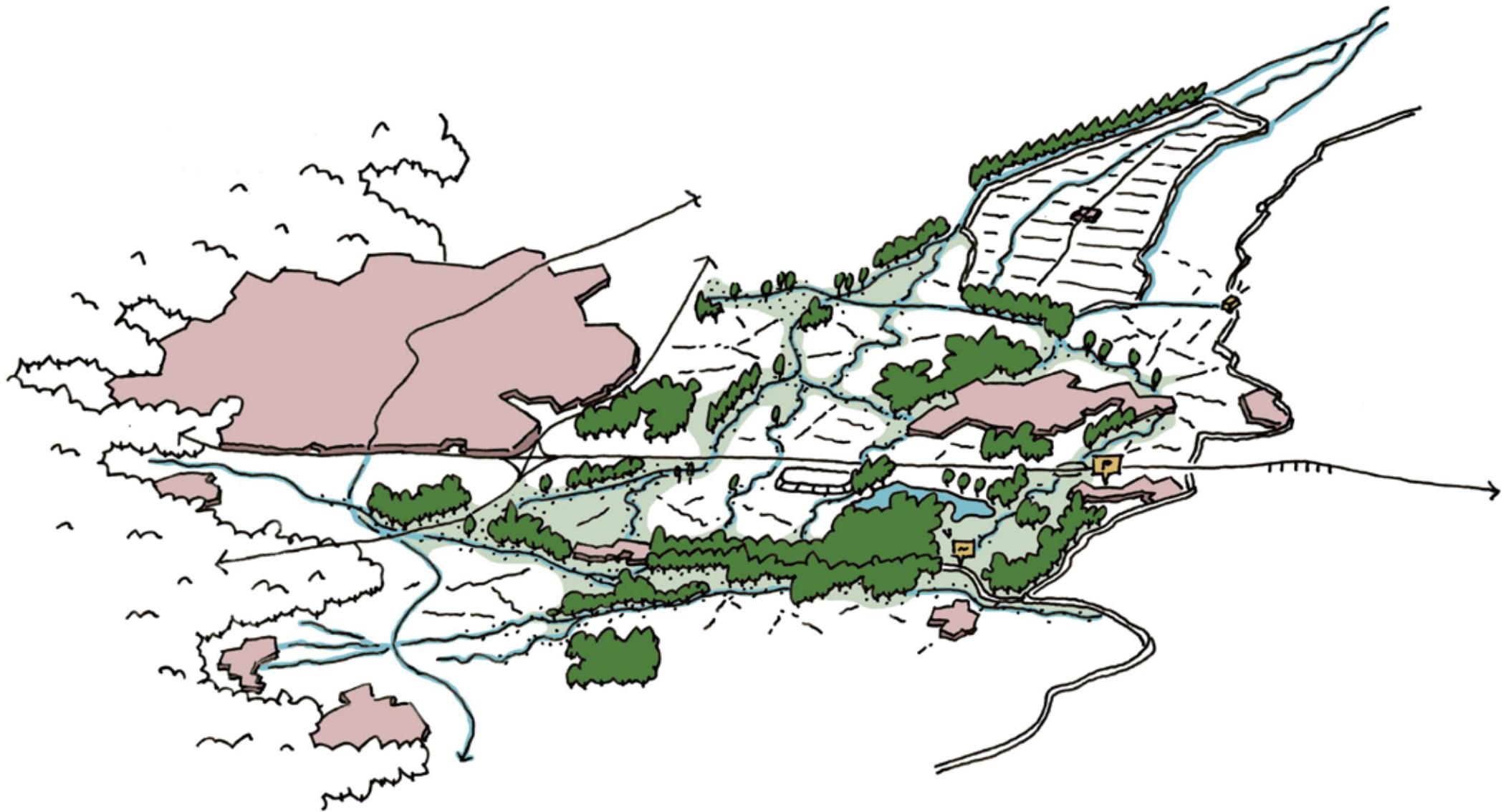


**‘Wet van de communicerende vaten’  
Vasthouden van water op de flank van de IJsselvallei  
om verdroging op de Veluwe te beperken**



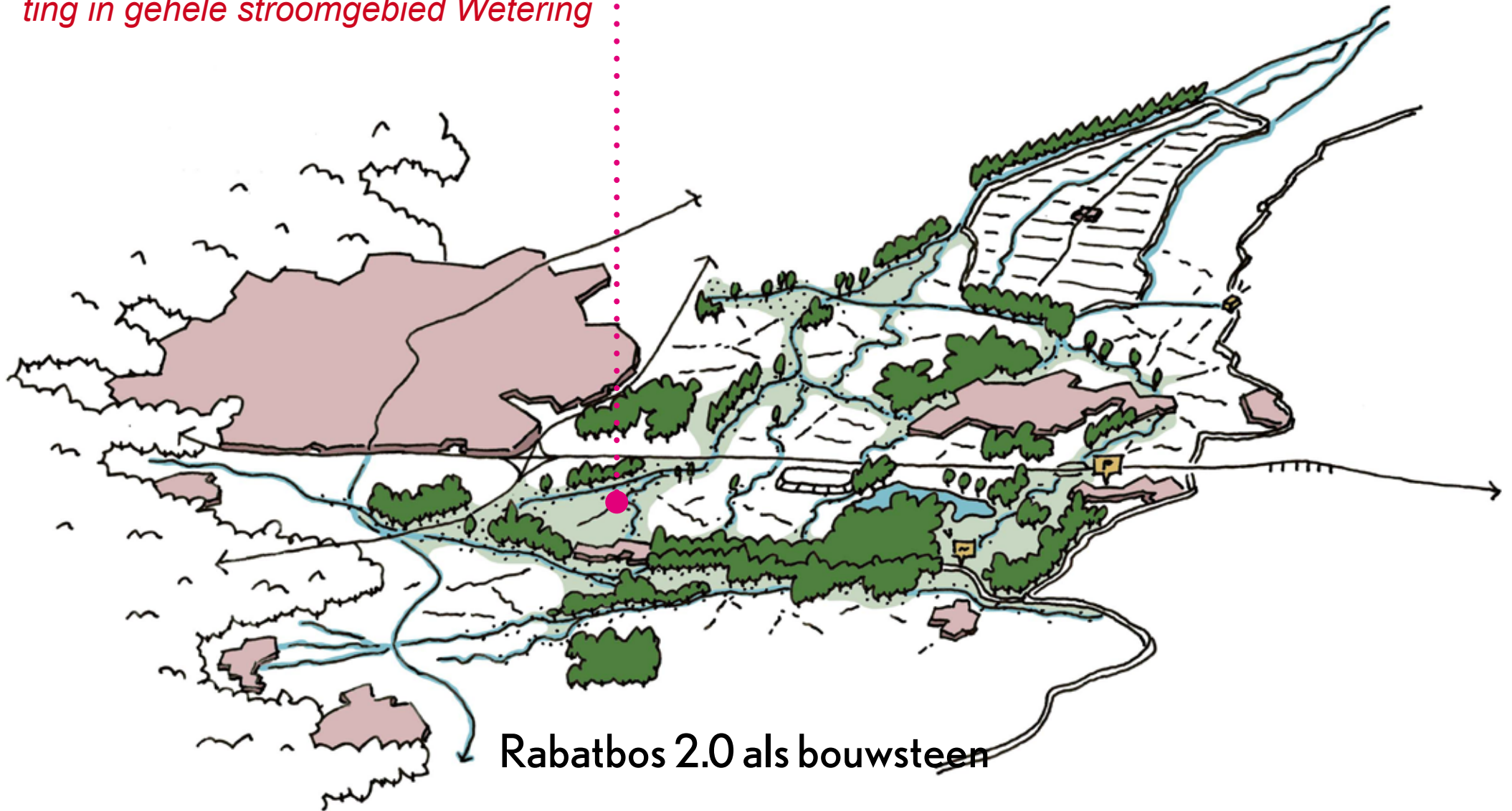
Opbrengst gebiedsatelier; samenvattende schets "Hoefijzer met parels"





'Landschapspark Grote Wetering'

*Sponswerking brongebied :  
Grote Wetering en Leigraaf herstellen  
door aanplant houtsingels, rabatbos-  
sen. Natuurlijke oevers met beplan-  
ting in gehele stroomgebied Wetering*



Rabatbos 2.0 als bouwsteen



96

of

Beek

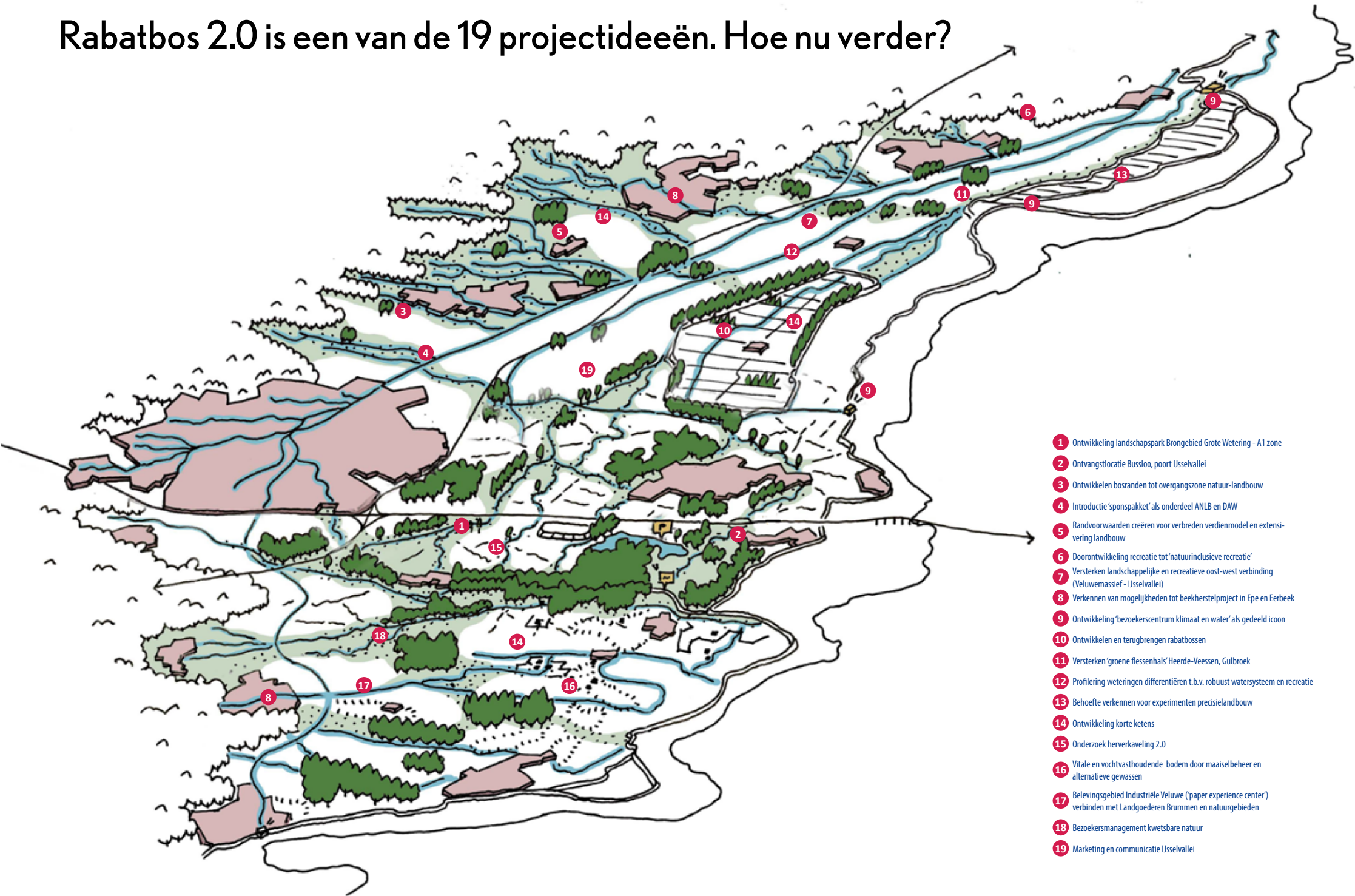
Klaren

Br.

foto Bert Scheuter



# Rabatbos 2.0 is een van de 19 projectideeën. Hoe nu verder?



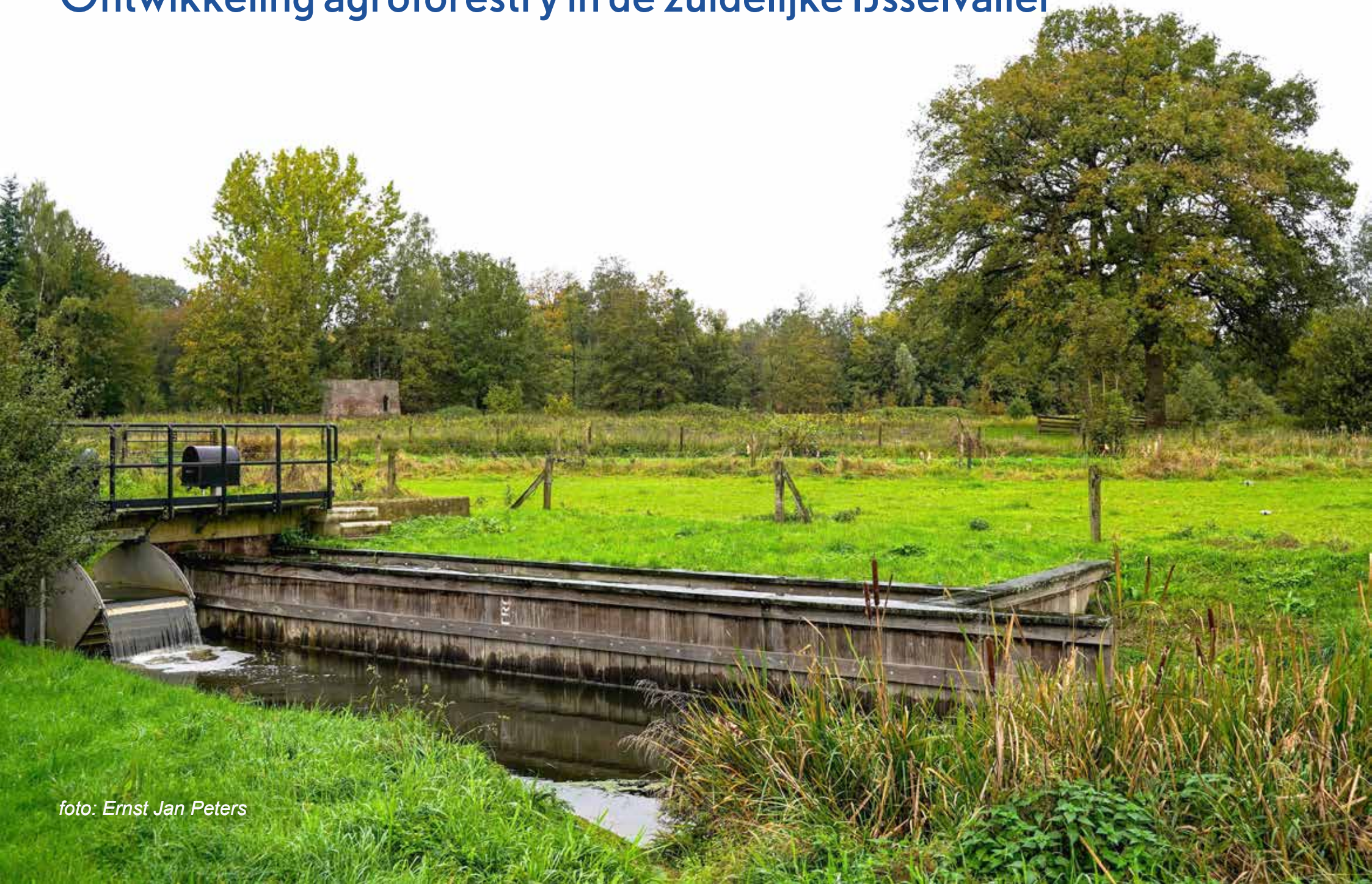
**Hoe kunnen we het idee van een rabatbos 2.0 breder inbedden in het denken vanuit water- en bodemsturend en de doelstellingen van het masterplan?**

**Welke koppelingen met andere projectideeën zijn mogelijk?**

## Versterken netwerk van klompenpaden tussen Veluwemassief en IJsselvallei



# Ontwikkeling agroforestry in de zuidelijke IJsselvallei



*foto: Ernst Jan Peters*





ACHTERGROND

▲ © VidiPhoto

## Agrifirm onderzoekt haalbaarheid voedselbossen

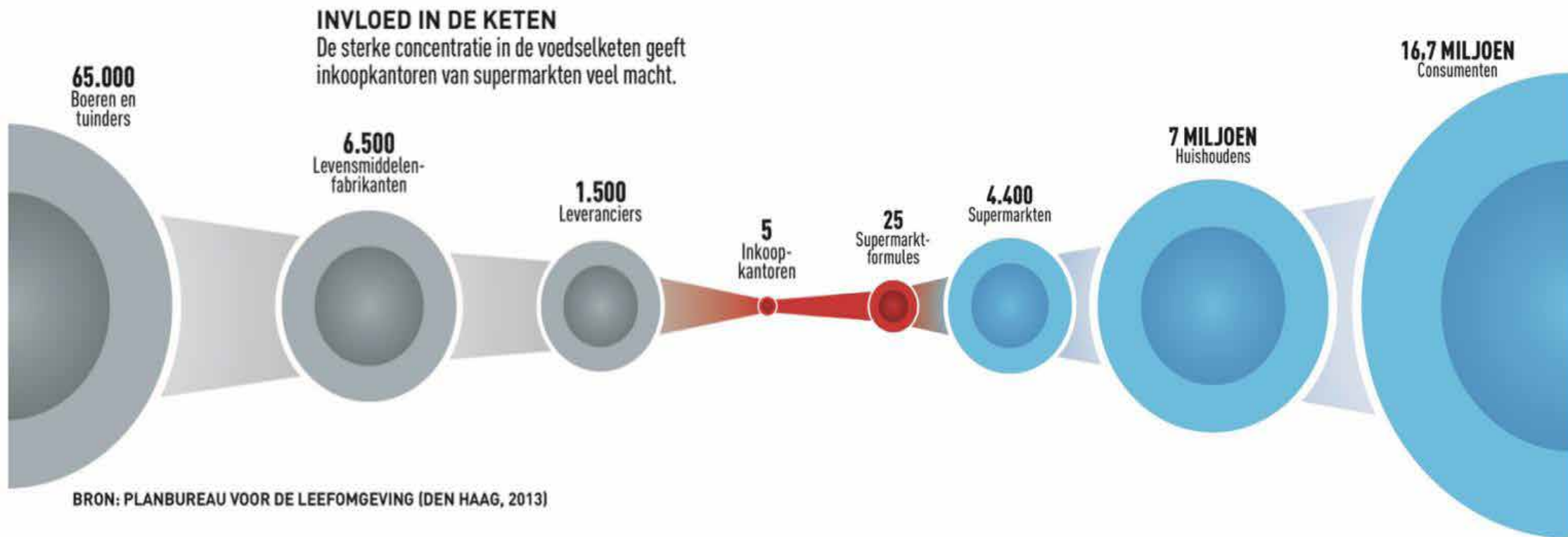
ALGEMEEN JOHAN BOONEN 24 AUG 2021 OM 15:25UUR



Voedselbossen staan volop in de belangstelling. Ze komen tegemoet aan veel maatschappelijke thema's zoals biodiversiteit, koolstofbinding en lokale voedselproductie. Tegelijkertijd is aanleg risicovol en zijn de investeringen groot. Agrifirm ziet de potenties die een voedselbos in zich heeft, maar wil wel graag harde cijfers op tafel.



Versterken korte keten (Zorginstelling Philadelphia - Brummen)



Korte keten als grote kans voor de IJsselvallei als geheel. Afstand tussen boer en burger verkleinen.

# De Pantry in Wilp als aansprekend voorbeeld uitwerking korte keten;





**Versterken en terugbrengen rabatbossen met een bredere betekenis;** de cultuurhistorisch kenmerkende natte rabatbossen in de IJsselvallei worden teruggebracht als toekomstbossen met een functie voor klimaatadaptatie (water vasthouden) en klimaatmitigatie (koolstof vastleggen in bodem en boom), versterken van biodiversiteit, recreatief medegebruik en als onderdeel van de korte voedselketen (voedselbossen).

Consultancy Advice

# A Multifunctional Landscape for the Future

Combining innovative and traditional forestry practices to address long-term goals in the IJsselvallei



Commissioner:

Bureau Peter de Ruyter Landschapsarchitectuur

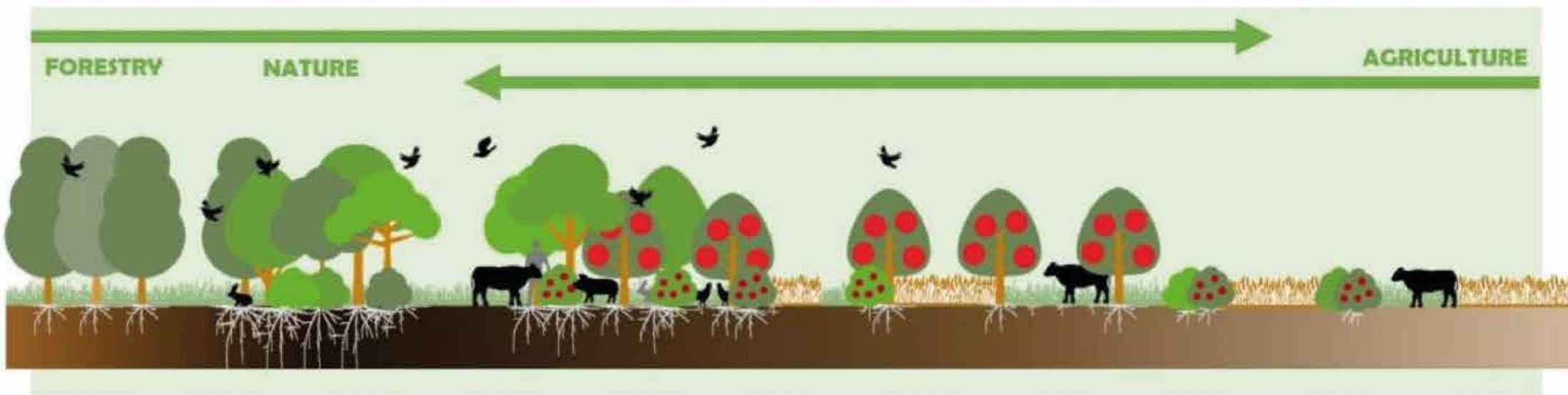
Leafix Consultancy bureau:

Amy Burdis, Linda Dobson, Jeroen van de Kerkhof, Marieke Koster, Aura Martinelli, Maaïke van Overstraten Kruijse and Sten Tonkens

Date: May 2021

*Uitwerking door studenten  
WUR (onder supervisie  
Gert-Jan Nabuurs)*





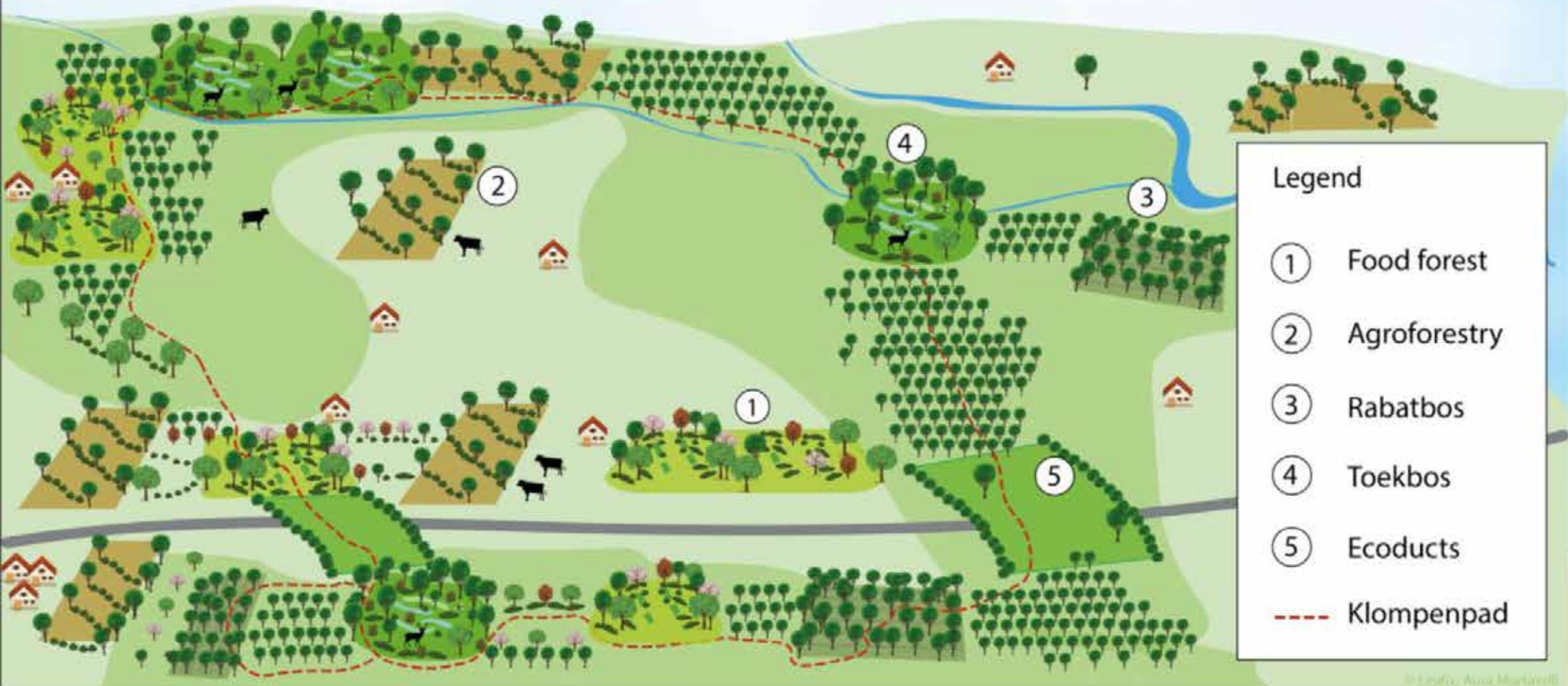
Overgang van bosrand naar weiland geleidelijker maken met voedselbossen, voedselmoerassen, extensieve vormen van verblijf en recreatie.



Op zoek naar overgangsgebieden voor een invulling met rabatbossen 2.0



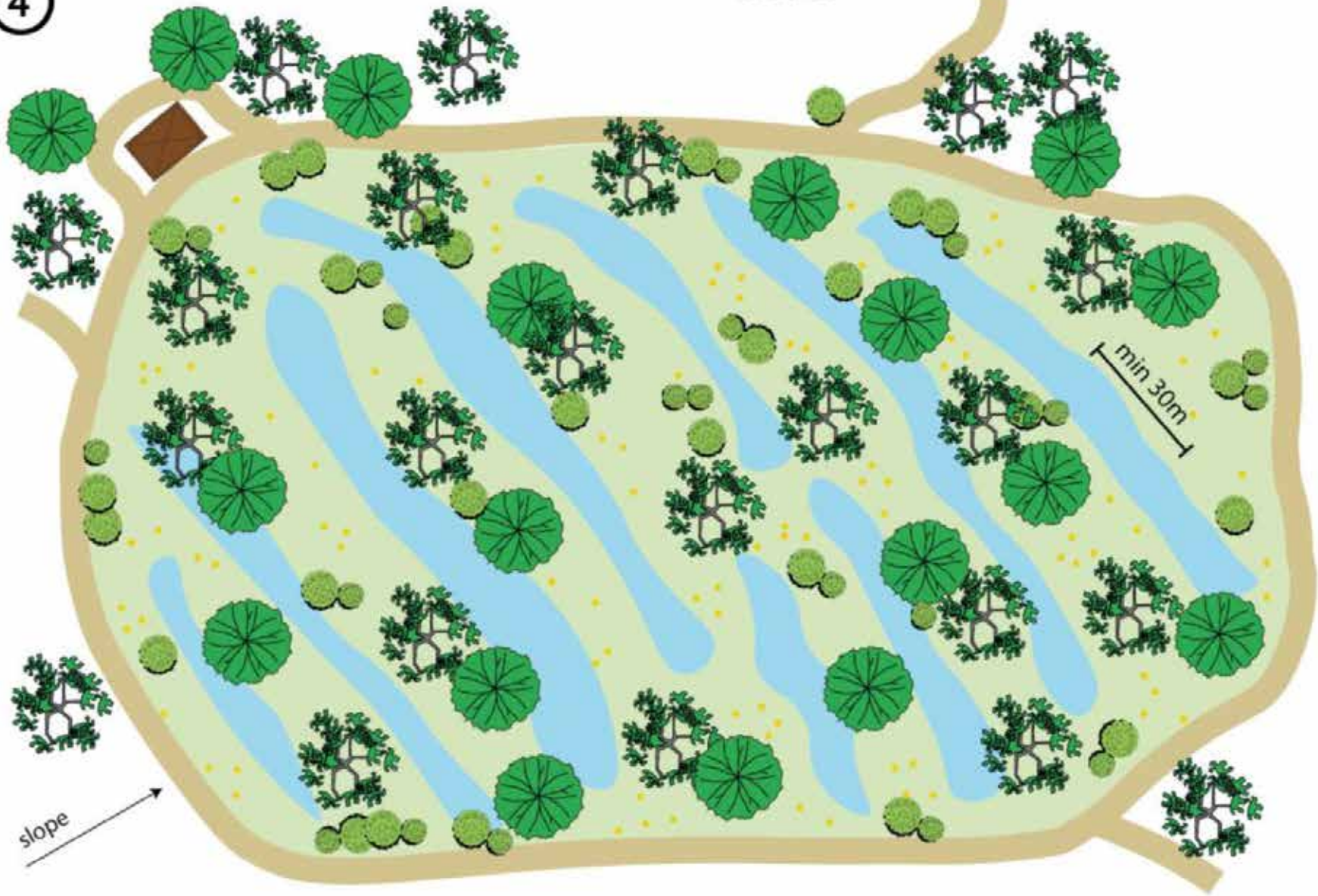
# Mosaic Landscape: Agroforestry, Food forest, Rabatbos, Toekbos



- Legend
- ① Food forest
  - ② Agroforestry
  - ③ Rabatbos
  - ④ Toekbos
  - ⑤ Ecoducts
  - Klompepad

4

# Toekbos



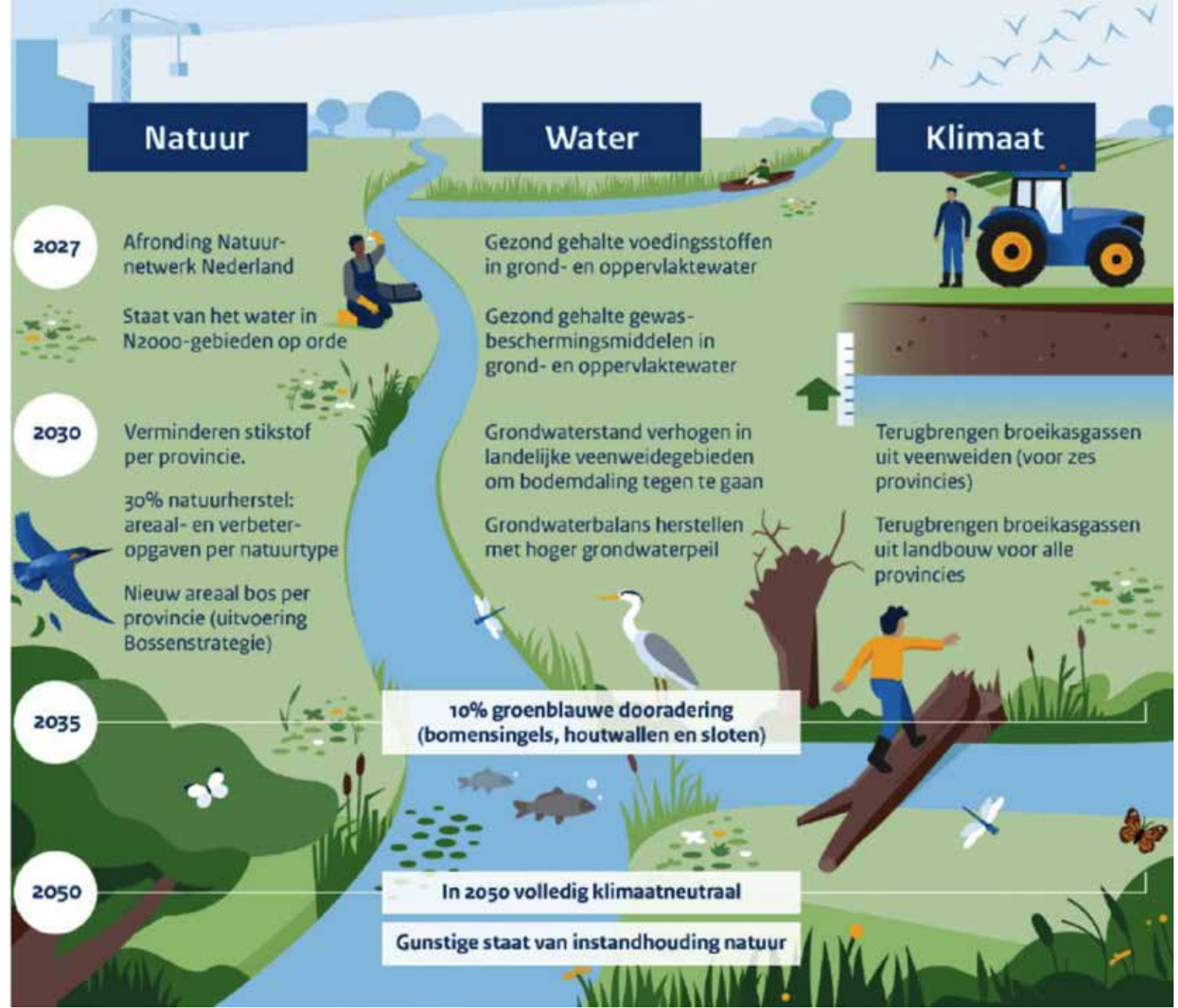
**Legend**

- Vegetated swales
- Wildflowers & herbs
- Bushes and shrubs
- Tall trees
- Klompenpad
- Birdwatch /panoramic tower

\*For this design we have considered a decreasing slope from SW to NE



# Tijdlijn opgaven per thema



Opgaven  
NPLG

**Natte landschapselementen, waaronder rabatbossen, kunnen een wezenlijk onderdeel zijn van de invulling van overgangsgebieden tussen landbouw en natuur ('landschapsgronden').**

**En daarmee een belangrijke bondgenoot bij de invulling van opgaven op het gebied van klimaat, water en biodiversiteit. Pak die kans!**

*‘Verandering is het  
enige onveranderlijke in het landschap’*

*(Alle Hosper)*

A photograph of a forest with tall, thin trees and a path leading through them. The trees are mostly bare, suggesting a late autumn or winter setting. The ground is covered with fallen leaves and some green plants are visible in the foreground.

Het Rabatbos,  
een kansrijke toekomst voor een  
eeuwenoud concept

Dank voor uw aandacht!

Amersfoort, 6 juli 2023

Peter de Ruyter, landschapsarchitect

[www.peterderuyterlandschap.nl](http://www.peterderuyterlandschap.nl)